

سجل

خالی

سجیل

محمود اعوان

سانچہ

نام کتاب: سجیل
شاعر محمود اعوان
مکھ چتر سوہن قادری
(پروی قادری دے شکر بے نال)
ٹائٹل ڈیزائن قمر الزماں
پرینٹر: سانجھ لاہور

زبير احمدی ويل

تُسُنیں کیہڑے دلس دے نقرسائیں سخن دس کھاں کھول نوار دے جی
ہمیں لنک باشی چیلے اگست مُن دے ہمیں پنچھی سمندروں پار دے جی
(وارث شاہ)

سارنی

13	پڑھیار دے ناں	1
15	درخت پچھدے نیں	2
17	بوہا بند کریندیے	3
19	پنچ درداں دا پانی	4
21	ڈھول ٹپا ہیا	5
23	ملاں گے اڑیے	6
25	وچھوڑا	7
27	نیلے تھو تھے داچن	8
29	شام توں شام تائیں	9
31	تینڈے پنڈے وچوں اٹھدی خشتبو	10
33	میری جان	11
35	اسیں لکڑ ہوئے	12
36	دور گتیاں دے ناں	13
38	میں سڑکیں کھڑیا موتیا	14
40	بند کرے دی تانگی	15
42	سرگودھے کان	16

44	ردگوواں	17
46	مولا بخش آڈیٹوریم خالی پیائے	18
48	سینے وچ ہوگئی رات	19
50	سوئیے	20
52	بھیڈاں ننگ مُتکلیاں	21
54	کل راتیں	22
56	جسے میں بھٹن لگاں	23
58	اپنی دادی کان	24
60	جانگی سُورج	25
62	راضی ہو یا بُکھا	26
63	لالولال	27
65	بند ہوئے اوہ پھانک	28
67	ٹُپے آں	29
68	راتیں جاگیاں اکھاں ورگیا جنا	30
70	وکیھ سیالا بہ پیا ای	31
72	سپاں آ لے راہ	32
74	خاباں ورگی گڑیے	33
76	بھریا بستہ خالی	34
77	پوہ راتاں وچ	35
79	ڈھول گیت	36
81	سُرگھاں وچوں اوٹھی لنگھے	37
83	پدھر اڑدی وار 3	38
84	کوڑے خاب ملن دے	39
86	این راجم دی ویل	40

88	دِلاں نوں اُٹی لگ جانی اے	41
90	ساڈھے چار ارب سالوں توں	42
91	تینڈے اُون نال	43
93	ایس گنڈھ نوں کھول	44
94	تینڈی دید دا کٹر	45
95	چیری بلاسم	46
97	شِفتاں وچ ونڈی حیاتی	47
99	کھکھر	48
101	اج توں بعد	49
103	پک چمنی	50
104	عبداللہ جاگ گیا اے	51
106	بس ایہو سگھ اے	52
108	ماگویں چوگ دا زہر	53
110	سَنھ	54
112	اوپنے آکھیا	55
114	رانی دی جرنیلی نگی لیٹی اے	56
116	تتی ریت عرب دی	57
118	چپیل بھوئیں نال گلاں	58
120	ساہ سُورج دی نگی	59
122	بھردے شہر دی نگر اُتے	60
124	گوڑے شہر دی گتھن گتی	61
125	کوسیاں ددھاں دی سونہ	62
127	سڑکاں اُتے کلر جم گئے نیں	63
129	مانہہ تینڈے روون اتھے سُنہندے کوئی نہیں پئے	64

131	ایہہ اوہ تھاں تاں نہیں!	65
133	توں وی ویڑھے آ	66
135	پنجاب	67
137	بریڈ فورڈی ہک شام	68
138	چکھلا پھر پروہنا	69
140	بس نہیں اوندی	70
142	سینئرنت عراق	71
143	اجن چیت	72
145	پہلا پھل	73
147	شمس پنی لئی	74
149	مینڈیے دھینے	75
151	چتراسگھ دے ناں	76
153	پہراں آلاباغ	77
155	عطا محمد غلام محمد دے دا	78
157	ارج دی شام	79
158	سچ ناک شیخ فرید	80

میں جسے اپنی شاعری دیاں پہلیاں دو کتاباں رات سمندر کھیڈ (2002) تے وینی لکھیا
 دن (2012) چھپن کان گھٹیاں تاں چھند آلیاں نظماں تے گھٹیاں نظماں وکھو وکھیاں وچ
 ونڈ دتیاں تاں جے پڑھیار پڑھن لگیاں اوکھے ناہہ ہوون تے کاوڑیکے کدائیں بے وزنی، دا
 بجا ای نہ کڈھ مارن۔ پرائس وار میں چھند آلیاں نظماں تے گھٹیاں نظماں دے وکھو وکھے کوئی
 نہیں کیے ساریاں اپنی اپنی تھماں پک دوئے نال موڈھالائی کھلوتیاں ہن۔ ہن ویلا آ گیا
 وئی شاعری نوں شاعری سمجھ کے ای پڑھیار و بچے تول کے نہیں۔ پر نالونال جوزف براڈسکی دا ایہہ
 آکھیا وی دہراؤ نا ضروری اے کہ کھٹی نظم لکھن توں پہلاں شاعر نوں چھند آلی نظم وی لکھنی اونی
 چاہی دی اے تاں جے اوسا نہہ پتہ تاں ہووے وئی چھند توں آزادی، اصل وچ کس شے توں
 آزادی اے۔

'with free verse, the first question should be, free from what, free from
 what?' (Cynthia L. Haven, Joseph Brodsky: Conversations (University
 Press of Mississippi, 2002)

خیر ہووے۔

محمود اعوان

(سولہ جنوری 2017ء)

خالی

پڑھیار دے نال

مینڈے لکھن توں تینڈے پڑھن تائیں
جیہڑا پنڈھ اے
اُتھے لفظاں دی گھنی چھاں کھلری اے

ڈر نہیں

اپنے دن دی تتی ڈھپ وچوں باہر نکل
تے ایہناں جہاناں دی سیر کر

مینڈے تینڈے وچ پئی ہوئی ایہہ وتھ
کوئی وتھ نہیں

نرا جھاکا اے

جیہڑا نظم دا پہلا بوہا کھل دیاں ای مک ویسی

بے دھڑک آ
ایس باگ وچ
اُس جنگل توں
جتھے میں تے توں
پکور کھاتے کھڑے
سدا مہکدے رہیے

درخت پُچھدے نیں

درخت پُچھدے نیں
کیہڑے کم دیاں نیں اوہ کتاباں
جیہناں وچوں سڀ نکلدے نیں

اُنا نہہ کیہ پتہ
ایہہ سڀ سڀ نہیں ایہیے
ایہہ تاں سکیاں پہاڑاں دے وین ایہیے
جیہڑے کولے دیاں اُتھیاں سنھاں وچ بچے
تے کچیاں گھراں دیاں خالی کھلریاں وچ وڈے ہوئے

ایہہ وین
اساں بنھ دیاں پیلیاں پانیاں وچ گھول کے پتے

کدی نہ وڈے ہون دی سونہ چا کے
پراسیں وڈے ہوئے
پلاسٹک دیاں تڑیاں ہونیاں گرگابیاں وچ
تے پھٹے ہوئے ہتھاں دیاں
کھوہریاں دُعاواں گھن
اسیں شہراں ول تڑپے
اُنا نہ کتاباں دے سپ بن
جیہناں اُتے ڈسکاؤنٹ نہیں لہدی

ربا!

واسطہ ای اساڈیاں مونییاں ہونیاں بکریاں دا
اساڈیاں اگلیاں نسلاں وچوں
چڑیاں جھیں
تے اُنا نہ حرفاں دی اوہ چوگ بخشیں
جہدے نال بندے تے دھرتی دی بے وساہی مئے
ادھ مونییاں بولیاں نوں ساہ پوے
تے جیہناں دے گاؤن سُن کے
سپ نہ رہن
پھل بن وچن

بوہا بند کریندیئے

تینڈے ناں دی روز چنیلدی
مینڈے سیکے سینے جاگدی
تینڈے سورج نال سویلڈے
تینڈے ویڑھے کھیڈ دے ویلڈے
نت ہولی ہولی کھولدے
مینڈے ساہواں وئی تاکڑی

اوہ نیلی ساوی چنیاں
تینڈے ہوٹھیں کھڑدی چنیاں
آدور سمندر رتیاں

تینڈے ساہواں پانی گیریا
دِن اوکھا آن سہیریا
مینڈی رات اُداس اکیڑی
مینڈا بستر پینڈے ٹوردا
میں سُنتا ہوردے ہوردا

مینڈے پنڈے اندر بھونڈیے
مینڈے خاباں دے وِج روندیے
نی بوہا بند کریندیے
میںوں تھوڑا ہور اُدیک!

بچ درداں دا پانی

میں ککرتوں رُکھ پھلا ہی
توں ٹاہلی میں بالن
توں ویڑھے دانتیا چلھا
میں جھگی داسالن

توں حرفاں دا جادو ٹونا
میں ادھ سستی اکھ
توں دھرتی دا پہلا بوہا
میں مٹی تے ککھ

توں سورج دا کلا چھیڑو
میں راتاں دا ہانی

توں ویلے دی سدھی گنتی
میں ان لکھی بانی

مینڈی اکھیں اندر ڈبدا
تارا ڈریا ڈریا
تینڈے سینے اندر ڈبدا
دن جوانی بھریا

توں ویلے دی یاری مانیں
سجناں دی مزمانی
میں پردیساں اندر وگدا
پنج درداں دا پانی

ڈھول شُپا ہیا

ڈھول شُپا ہیا
کیہڑے دیس دی مٹی کھا گئی
یاری آلا بوٹا
کیہڑی رت داپانی پی کے
پیلے ہوئے سنگ
پیری اُتے
بیراں دے وچ
نکے وڈے کیڑے پے گئے
بھکھا ہو یا جھنگ

ڈھول شُپا ہیا
کیہڑے گھر دی روٹی کھا کے

ڈھلے ہوئے پیر
کیہڑی چاء دا کوپ ونجا کے
بھلی پیا شہر

ڈھول شپا ہیا
رتے رنگ دی چنی کر کے
وطنی تیل دی گھانی کڈھ کے
آٹا گنھ کے
بوہے وچ آ بیٹھی آں
تے ڈیگر مکدی ویندی آ!

ملاں گے اڑیئے

ملاں گے اڑیئے
ٹاہلیاں آلے ڈیرے
بڈھے بوڑھدے نیڑے
فجریں جتھے ماواں اٹھ کے
چڑیاں نال الاون
دورگنیاں دا آٹا گنھ کے
اتھر و کیری جاون

ملاں گے اڑیئے
رتی رات دے میلے
میلہ جیہڑا تینڈے لک دے
آل دوالے لکسی

ہتھاں دا گھر ٹھکسی

ملاں گے اڑیئے
اُس فقیری ویلے
جسے ساڈے سینے اندر
شہر لہور دے سارے بُو ہے کھلسن
رادوی راضی ہوسی
جہلم نال کھلوسی
ستلج اُچا ہوسی

ملاں گے اڑیئے
جس دن گھر گھر لگے لکڑ
پوری لاگتی دیسن
دُده دا مکھن بنسی
پتر مڑ کے اوسن
ویڑھے کھلے ہوسن

وچھوڑا

انج کر

مینوں بخھ

اپنیاں کھلیاں والاں نال

تے دھروک وچھوڑے دیاں سڑکاں اُتے

کھل اُدھڑ کے لُک بن ونجے

خاب سیالے دی تخ ہو اوچ ٹھر جان

رات دے ہاسے رُک پون

تے چن اسماناں دے کھوہ وچ پانی ہووگے

لفظ اکھاں وچ مونہہ اڈے رہ جان

تے ہوٹھ سگے

سکرین کالی ہو جائے
تے فوارے وچوں نجدی رُت
بھوئیں ول پرت جائے

تاں مینوں یقین آوے
وئی میں تینڈے توں نہیں
اپنے آپ توں وچھڑیاں پھرداں!

نیلے تھو تھے دا چن

تینڈے تن دی مٹی نال
مینڈے پنڈے وچ اُڈے سپ
ڈڈو بن کے ڈھہہ پونڈن

مینڈے نیلے جے اُتے
تینڈیاں گلابی ہتھاں دیاں چھمکاں
لاساں پا دیندین

شہری اکھاں آلی گڑیے!
اس توں پہلاں
کہ تینڈی نیڑتادی جھی پیردا نشہ
لہو ونجے

انج کر
اپنے زہر وِچ
مینڈا زہر لاکے
نیلے تھوتھے دا چن چاڑھ

تے اُس چن پٹھ
ایس رات دی رات وِچ
اسیں ہک دوجے وِچ رُجھے
اتاں کو بھکھیے
جے نکال دیاں سٹیاں وِچوں
گنھے آٹے دی خشبو اون لگ پوے

شام توں شام تائیں

شہر لہوردے
مال روڑتوں
ڈبلن دے
نٹ گروا پوینو تک

کوہیڑاں بھرے سیالے توں
اس گولی دھپ تیکر
تے تینڈیاں کھیڈ دیاں اکھاں توں
مینڈی روگی چھاتی تائیں
کھلری ہوئی اس گلابی شام نے
ساہواں دے وگدے پانی ڈک لئے نیں

جیون جو گئے!
اپنے لک نال لہر دے
مینڈیاں ہتھاں دے سپ چم کے
اپنے بستروچ لگیاں
ان گوریاں راتاں دا ہڑھ گھل!

تینڈے پنڈے وچوں اٹھدی خشبو

جیون جوگیے!

قسم اے پدھراڑ دیاں سکیاں کھو ہاں دی
تینڈے پنڈے وچوں اٹھدی خشبو
اوہناں جنگلی سنتھیاں دی خشبو توں ودھ اے
جیہڑی مینہہ ہوون توں بعد
گکھیاں وٹیاں اُتے تڑدے
سالاں دے تڑتے ہوئے بندے نوں
دورہک ماڑے جیہے گھر دے تیتے چلھے اُتے پکدی
دیسے کنک دی رتی روٹی داسد ادیندی اے

جیون جوگیے!

قسم اے پدھراڑ دیاں اُچیاں جھکیاں ڈھوکاں دی

اساڈیاں بٹھاں دے پیلے پانی
ورہیاں دے اڈیکدے ساہواں نوں
بے ساہ ہووَن دا اذن نیں

بخشیش نیں اساڈیاں سونیاں ہاڑیاں
اسمانوں لٹھے وچھوڑیاں دے مینہاں نوں
جیہڑے دیس راج نوں اوہدے جنم دیس نہیں لیا سکدے

جیون جوگیے!
قسم اے پدھراڑکان اودرے ایہناں پہاڑی ساہواں دی
تینڈے پنڈے دی نت نویں ہوندی بھج
گھروں نختے راہی نوں گھر پرتن دی سائی اے

ودھائی اے
ایہہ جانگلی خشبو
مینڈیاں وچھڑیاں بلھاں نوں
جیہناں راتاں دی گنتی
اوہناں جیماں دی مٹتی اُتے کیتی
جتا نہہ ملن نصیب نہ ہوئے!

میری جان

میری جان!

میں تانہہ پدھراڑ دیاں
اُچیاں ڈھوکاں وانگ پیار کیتا اے

میں تانہہ انج تکیا اے
جیویں فجریں ویلے
اپنے جدی گھر دے ویڑھے وِج لیتھیاں
چڑیاں نول تگدا ہوواں

میں تانہہ انج چھو ہیا اے
جیویں ہاڑ جیٹھ دی گرمی وِج
رجلی کھو ہی توں بھریا

پانی دا کورا گھڑا ہوویں

میں تینڈے سنگ انج ٹریاواں
چیویں گپراں دے رڑے میداناں اُتے
دُھپ ٹردی اے

میں تانہہ
اپنے دادے دے فوٹو وانگ
سامھ سامھ رکھیائے
تے اپنی نانی دی قبر وانگ
بھل گئیاں!

☆ گپراں پدھراڑدی پک ڈھوک اے

اسیں ککر ہوئے

اسیں باگ بیچے
تینڈی اکھدی دھپ وچ کمال ہوئے

اساں گانی بنھ کے
لال کبوتر دل امبراں ول ٹورے
اساں نم نوں پیری کیتا

اسیں پھل گلاب
چنبیلی چنبہ
تتلی وانگ رہے

اسیں ککر ہوئے
جد تینڈے باجھ رہے!

دورگئیاں دے ناں

پانی سانوں دھو
جے لتھتے نت سفران دی میل

پانی سانوں رو
جے ہو وون ڈھپاں درگے نین
وگے یاد ہوا
سجرے ہو وون پھل

یار ملن دیاں کنکاں چیتے آون
پیر کھانی بھلے

پانی سانوں اپنی خبر ملے تاں تاکی کھلے

سورج ساوا ہووے
شگنناں والے ڈیوے روز بلیں

پانی سانوں جاگ لگے تاں بوہا کھولن آئیے
دور گئیاں داہاسہ روون آئیے

میں سرطیں کھڑیا موتیا

میں لُون پہاڑیں جَمیا
میںڈے ڈاڈھے اوکھے راہ
میںوں لکڑ چھاواں ونڈیاں
میںوں وئے دین دُعا

میں سرطیں کھڑیا موتیا
میں کنلیں سستی بھگھ
میں بھاگ بھری دابا کا
میںڈے دھیاں ورگے دکھ

میںڈی بولی گٹھی حاکما
میںڈے اڑاڑ ویندے وین

میںڈی تاکی اتھر و کیر دی
میںڈے بُو ہے روندے رتن

میں بجر و ہجری و نڈیا
میںڈے ویرٹھے ویرٹھے گھاہ
میں وصلوں و چھڑی چانی
میںڈے بھلی پے گئے ساہ

بند کمرے دی تاکی

جس دن مینڈیاں پیراں دے وچ
گھر پرتن دالیکھا ہوسی
اُس دن ڈیو ابال بنیرے رکھن نوں دل کرسی

اُس دن مینڈیاں ناٹاں اندر
جانو پانی ٹرسن
سُون آواز سُنیسی

جس دن مینڈیاں کھوریاں ہتھیاں
اپنے گھر دی گنڈی داسر کجھن اونا

اُس دن گلایاں وچوں مینوں

وسرے ڈھولے لہسن
وڈکے وی گل لکسن

جس دن اکھاں ور ہیاں مارے
بوہے دامونہہ چمنا
بند کمرے دی تا کی کھلسی
جس پاسے اوہ تا کی کھلنی
اُس پاسے دریا نہیں ہونا!

سرگودھے کان

اُنی سوچورا نوے دے سیال دی
اوہ ٹھڈی ٹھاررات

جسے اسیں دوئیں
نویں نویں ایف ایس سی مکا کے
سرگودھے دے ریلوے سٹیشن تے
پُپ چاپ بیٹھے ہاسے

اوہ رات
جھنگ ویندی اُس گڈی دی سیٹی
تے وچھوڑیاں دی پڑ وچ کجی واء
حالاں تائیں

میںڈے پنڈے وچ بھوندی پھردی اے

بھلا دس کھاں!

اُس ویلے

شمشیر ٹاون توں جتی بُلاک دے پنڈھ وچ

چاء دے کنے کھو کھے اونڈے ہان؟

ہُن ویکھ!

ڈبلن تے سرگودھے وچکار

کھلرے شہراں دی

گنتی ای نہیں پئی مگدی!

روگواں

جیون جو گئے!
نذیر گھارے دی بنائی ہوئی
نویں سانھک چا
دلیسی گھیو وچ آنا گنھ
گڑلا
تے اج روگواں ٹکڑ پکا

ملیریاں توں گھڈی چھوڑ چا گھن
اپنیاں ہتھاں نال کڈھائی کیتی
قتدوری وچ ٹکڑ بنھ
تے مٹی اُتے مینڈے نال بہہ کے
مانہہ انج اپنے ہتھیں کھوا

جے ہک بھوراوی
تھلے زمیں تے ڈھوے ناہہ

اسیں رل روٹی کھیندے رہوے
اٹھاں دیاں ٹلیاں وجدیاں رہون
مینڈے نال دے پاندھی سفر اُتے ٹروجن
تے میں

تینڈے نال بچے ای
اس منجی اُتے بیٹھارہواں

تینڈیاں ہتھاں دا پکایا ایہہ روگواں ٹکر
لنگر بن ونجے
جیہڑا کھا کے
وت کوئی مسافر نہ تھیوے!

مولابخش آڈیٹوریم خالی پیائے

پکے امان دے رکھاں وچ کھیڈ دی ڈھپ
تے امروداں دے باغ وچ لہندی شام
چیتراون تے
ساڈے پک دو جے نال گزارے دناں دی کہانی لکھسن

اوہ لکھسن
وئی لنگھدے ویلے دی ڈھوڑ وچ
الجبرے دیاں مشقاں کریندا
کوئی قطبی تارا وی نال ای گھن گیا اہریا

کتھے ایں میری جان!
اپنے راہی نوں بھٹلی پا کے

کیتھے ٹرگئی ایں؟

میں تانہہ تازہ چھلے ہوئے
کینواں دی خشبو وچ پیالہداں
ہتھی کھوہے توتاں دی بھری کرپچی
تینڈاپتہ کوئی نہیں پئی دیندی

مولا بخش آڈیٹوریم خالی پیائے
گورنمنٹ کالج سرگودھا
ہن یونیورسٹی آف سرگودھا اے
تے اوہناں گراؤنڈاں وچ
جتھے اسیں کھل ٹر دے ہا سے
اوہناں وچ انٹری تے پابندی اے

گیٹ تے سنتری کھلوتے ہن
تے مینڈی شناخت کراؤن آلا کوئی نہیں!

سینے وِج ہوگئی رات

بیری اُتے مک گئے بیروے ڈھولا
بیری اُتے مک گئے بیر
ٹاہلی اُتے چڑیاں داوین سُنیدا
ٹاہلی اُتے چڑیاں داوین
ہرناں نوں پئے گئے شیروے ڈھولا
ہرناں نوں پئے گئے شیر
بیری اُتے مک گئے بیر

ہرکوئی چُجھدا ذات وے ڈھولا
ہرکوئی چُجھدا ذات
گلیاں ج اُجیاں دے سپ پئے اُڈدے
گلیاں ج اُجیاں دے سپ

سینے وِچ ہوگئی رات وے ڈھولا
سینے وِچ ہوگئی رات
ہر کوئی چُکھدا ذات

گھل چانن دا مینہہ وے ڈھولا
گھل چانن دا مینہہ
بوہے بوہے رات ہنیر دسیوے
بوہے بوہے رات ہنیر
روز ترنڈا نینہہ وے ڈھولا
روز ترنڈا نینہہ
گھل چانن دا مینہہ

سوئیے!

سوئیے!
تانہہ جمن آلی جیوے
تینڈے پودا اچا شملہ
ہورا چیرا تھیوے
تانہہ جمن آلی جیوے

سوئیے!
تینڈا ویڑھا جیوے
جس پیل تینڈے ہاسے جوڑے
ہور گھنیرا تھیوے
تانہہ جمن آلی جیوے

سوئیے!
تینڈا ہاسہ جیوے
ڈمپل پیندیاں گکھاں دے وِچ
خلقت بڈھی تھیوے
تانہہ جمن آلی جیوے

سوئیے!
تینڈی بولی جیوے
تینڈیاں بلکھاں وچوں نکلے
ہور مٹھیری تھیوے
تانہہ جمن آلی جیوے

بھیڈاں ننگ مُتنگیاں

گل پئی گل شام دی
تے تجن دُور دُراڈ
وچ اٹھونہے زہریے
تے اُپے روڈ پہاڑ

رہواں لم لمیریاں
تے موڈھے اُتے بھار
نت کلیجا چیر دی
ایہہ مٹی دی تلوار

بھاجڑ بھاجڑ چیکدی
تے بُرقی بُرقی دکھ

ویڑھے سِک سِیا لڑا
تے پیری کانے ککھ

سانول یار پیاریا
اساں ونگاں دتیاں بھن
خالی ساڈے منجڑے
تے خالی خولی من

ڈھولا ڈھول پیاریا
ایہہ تک ساڈا حال
بھیڈاں ننگ مُنتگیاں
تے لسا ساڈا مال

کل راتیں

(کیلاش پوری دی ویل)

کل راتیں ساڈے کمرے اندر
چن آیا سی ٹر کے
اکھاں بند سن
ساہواں دے وچ چکھلی رت دے
ٹھار سیا لے تپدے پے سن

سورج ورگی لوءی اوس دی
دُھپاں ورگا سیک
پیراں تھلے دھرتی نہیں سی
نہ اُتے اسمان

کل راتیں اسیں بھکھدے پھل ساں
پنڈے سن دریا

کل ورگی کوئی رات نہیں سی
رات کیلنڈر اندر
شام پئی تاں یاد آیا اے
'کل راتیں اسیں مر گئے ساں'

☆ کیلاش پوری دی ہک نظم توں مانگو یں سطر

جسے میں بھلن لگاں

جسے میں بھلن لگاں
تینڈے کولے ہتھ
تینڈیاں مٹیارین لتاں
تینڈیاں تلیاں وچ کھڑدے پھل

نویں اڈے دی ددھ پتی
کنک دیاں بوریاں اُتے سُتی واء
لک موڑتوں خالی بھجی ویندی بس
امین بزاردے پنساریاں دیاں دکاناں وچوں اُٹھدی خشیبو

تے زینت کیفے وچ
تینڈے نال لگ کے کھادی ہوئی

فروٹ چاٹ

تاں سرگودھے دیاں انٹلیاں شاماں دا واسطہ ای
توں مڑ آویں!

اپنی دادی کان

تینڈی کچھڑ وچ
میں لکھتاں پوہڑھیاں چڑھیاں
تے لکھیاں
اپنے جدی گھر وچ سٹے
اپنے دادے دا ہتھ چمن کان

تینڈی بھوری لوئی
پوہ مانہہ دیاں ڈانگاں جھلدے
بے پرواہی دیاں سنگتاں نال ٹھڑے
مینڈیاں سیالیاں نوں
پُسھ بچشی
کئی مکھی داما کھی چٹایا

توں ماہہ
اپنے چہڑے دی نگر وچ پنہ کے
سامہ سامہ رکھیا

اپنے اُپے شملے آ لے پیو دیئے وڈیے دھیئے!
میں تینڈے تھے دا پانی تازہ کر کے
تما کو وچ گڑ رلا کے
چلم بھکھا چھوڑی آ

نیندروں جاگ
نڑی ہتھ وچ گھن
تے اپنے تھے دی گڑ گڑناں
مینڈے پھسے ہوئے دل دی ٹکور کر
اپنے کدی نہ جئے بھراواں دا واسطہ ای!

جانگی سورج

تینڈیاں بند اکھاں دی سونہہ
تینڈیاں کنواریاں چھاتیاں دے جانگی سورج نے
مینڈیاں ویاہیاں ہتھاں نوں
ڈنگ لیا ای

پھوہا پھوہا بھج دے
اس تے دن وچوں لنگھدا
ایہہ بھکھا زہر
مینڈے ورتے پنڈے نوں نیلا کردا
اوہناں زمیناں ول ٹر پیائے

جتھے پک چھوہ نال

گُملائے پتڈے وِج باغ کھڑ دے نیں
تے جتھے ٹھریاں جِسمان نوں
سیالے وِج
اگ بالن دی لوڑ نہیں پندی

راضی ہو یا بلکھا

سگرٹ سوٹا
دھوں داؤٹا
کش و کش ہنیری

ادھ سٹے ادھ جاگے پنڈے
پک دوجے تے ڈھیری

یار ملن دے موسم آئے
ساوی ہوئی بیری
تتا ہو یا چلھا
تینڈی دیدالاولن آیا
راضی ہو یا بلکھا

لالولال

پک تاکی مینڈے اندر وے
سامھے راتاں لکھ
پک تاکی مینڈا ڈھول دسیوے
زیویں زیویں اکھ

پک تاکی مینڈا سوون جاگن
پھلاں بھریا باگ
پک تاکی مینڈا روون گاؤن
وصلاں آلا راگ

پک تاکی مینوں سچل کیتا
راگڑ کیتے بھورے

ہک تاکی مینوں اکھر وٹڈے
بول پورن پورے

ہک تاکی مینڈے سینے اندر
روشن کیے شہر
ہک تاکی مینڈے سورج گنھے
ساوے کیے پیر

اُس تاکی مینڈا جو بن کھیڈے
نچے سال و سال
اُس تاکی دا ڈیوا جوے
گُو کے لال و لال

بند ہوئے اوہ پھاٹک

بند ہوئے اوہ پھاٹک، جتھوں واء لنگھدی سی
روز سُنہرے لے کے
ہُن نہیں اونی!

ہُن نہیں کھلنا بوہا جیہڑا
دل ویرھے نوں وچا
ہُن نہیں ہتھیاں تینڈی چھوہ نال سورج ہونا
ہُن نہیں دھپاں لہو دے اندر
چھاں دی آس جگا وئی
ہُن نہیں چن دا ڈیو ابلنا وچ پردیسی اکھاں

ہُن نہیں کتاں رولا پوونا

فون دی گھٹی سُن کے

خالی ہو گئے کپ جیہڑے
اساں تینڈے واسطے بھر بھر
دِن دے ٹیبل اُتے رکھے

نہیں بھرنے اوہ کھپے جیہڑے
رات اساڈے سینے اندر کیتے
نہیں ٹرنے اوہ منتر جیہڑے
روز وظیفے کر کر ابے
چھاتی اُتے پھو کے!

ٹُپے آل

ٹُپے آل
فیر شہر گواچے لبھن

جیہے اسیں چھڈ آئے ساں
متر پُرانے کر کے
نکے سیانے کر کے

ٹُپے آل
اوہ حرف ہنیرے لبھن

جیہڑے اسیں لکھتاں چاڑھے چھا پاخانے گھلے
جیہڑے اسیں اپنیاں انھیاں اکھاں اُتے ملے

جیہڑے اسیں بھج بھج اپنے آل دوالے ولے
پر نہ سورج ہوئے

راتیں جاگیاں اکھاں ورگیا سجنا

راتیں جاگیاں اکھاں ورگیا سجنا
کس ویلے اوہ ویلا ہوسی؟
جسے تینڈیاں ویری اکھاں
کرسن مینوں گلیاں وچ پُرانا
نت سجناں داٹھانا

راتیں جاگیاں اکھاں ورگیا سجنا
کس ویلے اوہ ویلا ہوسی؟
تینڈے ناں دی کھڑی چینیلی
مینڈے ہان دی رات گلابی
تن باغاں دے پھٹ پکھو

ہک دُوجے وِچ ہک مِک ہو کے

عرشیں سیر کر لیں
بدل واء بد لیں

وکیہ! سیالا لہہ پیا ای

چل اٹھ باری کھول
ہوادے مہنے سُن لے

کمرے وچوں باہر آ کے چم سویر دا مٹھا
ٹھنڈ کٹورے بھر لے
وکیہ سیالا لہہ پیا ای ساڈے ویڑھے

سورج دا کھوہ مٹھا ہو یا
رکھاں دے سر ننگے

چل اٹھ دھنداں چھاتی لایے
شہروں باہر جانیے

اپنے ہسٹے بھسے اُتے
واءدی کرتی پایے
بھینے شام دا بوہا

بھورا بھورا کر کے دنڈیے
ساہ سورج دی تکی
اپنی خاب رضائیاں اندر وچھڑے یار ملایے
چڑیاں گھر لے جایے!

سپاں آلے راہ

کیہڑے دیس دی مٹی جے
موئے ہوئے رُکھ
ٹاہلی ٹاہلی دُکھ

کیہڑے دیس دی مٹی جے
کنڈے لال گُوال
ہاہواں بھرے سوال

کیہڑے دیس دی مٹی جے
سپاں آلے راہ
گائے گائے پھاہ

کیہڑے دیس دی مٹی جے
بالک پتھر کھل
بھکھا بھانا تھل

خاں ورگی گریے

مینڈے نال دی سیٹ تے بیٹھی
دور دُراڈی گریے
تینڈے باجھ ایہہ ٹاہلی چنبہ
گھوہ ترہیاں بھریاے
تارا تارا سڑیاے

مینڈے نال دی سیٹ تے بیٹھی
مینڈے ورگی گریے
تینڈے باجھ ایہہ ماہیے ڈھولے
کوڑے لگدے سارے
جھوٹھم جھوٹھے لارے

میںڈے دل وچ پینڈے کچھدی
کنکاں رنگی گڑیے
اپنی چھوہ نال مٹھا کردے
جیون کھٹا کھور
اکھیں ٹوٹ کے نجدے رہون
بلھاں اُتے مور

بھریا بستہ خالی

اساں روز دیہاڑیں
گستاناں وچ اڈدے پکھو
گن گن دھپ لنگھائی

اساں ملکے آلی بنھ وچ سُتی
مورت انھی کیتی
ورقے پاڑو گائے

اساں پارا راردے ہند سے لکھ لکھ
ماشر جی نوں ورتے
ڈٹھے رہے ان ڈٹھے

پوہ راتاں وِچ

پوہ مہیناے
دل خالی کرے وانگ
بے برکتا ہو یا پیا اے
میں رکتا ہسکڑا ہو گیا واں

توں مینوں چھڈ کے کتھے ٹر گئی ایں!

چھیتی آ
مینوں زودادی
لورکادی کوئی نظم سنا

وارث شاہ دی ہیرگا

جے ایہہ زہری سا ہواں ماکھی ہوون
ایںہاں پوہ راتاں وِچ
ملنے دی اگ چے

ڈھول گیت

چن چڑھیا بجن دے ویڑھے
تے کندھاں اُتے دُھپ سڑگئی

دن ہو گیا پار پریرے
تے ہتھ رشتائی چھوہ کے
ول پے گئے ہور ودھیرے
تے تنداں نال اکھ بھرگئی

چن چڑھیا بجن دے ویڑھے
تے تاکیاں نوں چُپ لگ گئی

جیہناں گلیاں نیں پیر سمھالے

اوہناں دے مونہہ سر بھر کے
گئی دھوڑ دلاں دے اوہلے
تے جیندیاں نوں مٹی کر گئی

چن چڑھیا سجن دے ویڑھے
تے کھوہی وچ بوکا ڈگیا
کسے ہتھ جے پھڑایا آ کے
تے گلایاں چ گل ٹر پئی

تھئی ہو سجن دے نیڑے
تے پھلاں دی پرات بھر گئی
چن چڑھیا سجن دے ویڑھے
تے کندھاں اُتے دھپ سر گئی

سُرگھاں وِچوں اوٹھی لنگھے

وطنی مٹی دے وِج جاگے
رتے پھل گلاب
دِسی دِن شراب

سُرگھاں وِچوں اوٹھی لنگھے
پّے مایے گا
ہووے دُور بلا

کُپراں اُتے واواں آئیاں
ماں ستّیاں دی جاء
پڈھا بوڑھ دُعا
ٹہکن لگے گھاہ

وطنی مٹی دے وِج جاگے
عشقی آلا راہ
مُشکی مُشکی ساہ
کسے بہانے آ!

پدھراڑ دی وار 3

باباشاہ کروڑی
تینڈی ٹاہلی خالی ہوئی
بھکھی بھانی چڑیاں آخڑ
وطنوں خارج ہوئیاں
ماواں دھیاں روئیاں

باباشاہ کروڑی
تینڈے پانی کھارے ہوئے
گھڑیاں اُتے لیے اکھڑ
پیراں ہتھیں دھوئے

باباشاہ کروڑی

تینڈی کدھی کچی ہوئی
ٹمرے آلی نبھی اُتوں
ساجھی برکت مکی
ٹاہنی ٹاہنی سکی

گُوڑے خابِ مِلنِ دی

وِکھرے وِکھرے والِ سجنِ دے
بنھ بنھ لیدے اکھاں
گُوڑے گُوڑے خابِ مِلنِ دے
سامھ سامھ کے رکھاں

این راجم دی ویل

تینڈے وانکن وچوں نکلیاں نظماں
مینڈے دل دے خالی کھوہ وچ
پوڑھیوں بناں ای
لہہ پیاں نیں
کدی نہ پرتن لئی

عرشوں لٹھیے!
جے تینڈے کول ویلا ہووے
تاں ستاں دناں نوں
ست سُرراں وچ گنھ کے
نواں ہفتہ بنا
تاں جے مینڈیاں سومواراں منگلاں

تے جمعراتاں دی گنتی مُلے

تے میں
اپنی روح تا نہہ سو بگھی کر کے
اتواری اتوارکان
اپنے آپ توں بری ہوونجا!

دِلاں نوں اُلی لگ جانی اے

اکھٹاں دیاں پھلیاں وِج سُّتے پُتر
ورہیاں دے سفر تے نکلے ہوئے نیں
ماواں دے ہاسے لہسن

رتیاں اکھٹاں وِج لہندے
ایہناں سلیٹی وِناں اندر
دِلاں نوں اُلی لگ جانی اے
تے پکیاں گھراں دے خاب
پانی ہو کے وگ پینے نیں

تے ماواں پُتر
ایہناں گھراں دے

سازشی رُکھّاں اُتوں
اُڈجان گے
پر دہی پھوواں وانگ
ہٹ ہٹ تکلیدے

ساڈھے چار ارب سالوں توں

ساڈھے چار ارب سالوں توں
مینڈی مٹی تے تینڈے ساہ
ایس نیل رنگے کھدوائے
ہک دوجے نوں لبھدے
پھاویں ہو گئے نیں

چل سورج نوں آکھیے
ایس تیجے پنڈنوں
اپنی راجدھانی وچوں
دیس نکالا دیوے

متے کسے ہور دھرتی اُتے

تینڈی مٹی تے مینڈے ساہ
ہک ہو سکے!

تینڈے اُون نال

چیتڑ دی واء نے
گلر ماری بھوئیں نوں
سجرے پھلاں دی آس دتی

کنے چرتوں اڈیکدی
دھرتی دے ہتھ ساوے ہوئے
اوہناں بیریاں تے بیر لگے
جیہناں اُتے ساڈے نیکے ہوندیاں دی بھگکھ
جے تائیں پئی جیوندی اے

تینڈے اُون نال
رُتتاں وچ پئی ہوئی وتھ او تھ ہوئی

اکٹھاں نوں وِت کھیڈن داوَل آیا
ہتھاں نیں جسماں دے بُو ہے کھولے
راتاں دِن ہونیاں
تے یاری دے پنگ اُتے
وصلاں دیاں نیندراں وِتج کھڑے خاب
جاگن توں بعدوی
کھڑے رہے

ایس گنڈھ نوں کھول!

روٹی دی پہلی بُرکی نال
ساڈے ملن دامڈھ بچھیا
ساڈیاں جسماں دے پھل کھڑے
ساڈیاں سینیاں وچ اگ چھی
تے وت ہنیری گھل پئی

تینڈی پُرانی چنی دی چوک وچ
بُچھیا بُچھیا
میں ہُن راتاں توں وی وڈا ہو گیا واں

پتلیریے!
ایس گنڈھ نوں کھول
جے میں اپنے آپ نوں سہیاں سگاں!

تینڈی دیدا ٹگر

بھورا بھورا کر کے کھادا

تینڈی دیدا ٹگر

پھوہا پھوہا کر کے پینا

تینڈا مٹھاپانی

ڈیو ڈیو خالی کیتی

بھراں بھری پرات

اکھر اکھر پنڈا چٹے

ساری ساری رات

چیری بلاسم

میں تیڈے کان پک رکھ لیاں
شہروں دُور
اپنی سندرالاں آلی زمیں وچ

اُسا نہہ پانی دیاں
تتلیاں اوہدے نال کھیڈن
نکی مکھی اُسا نہہ لوری دیسی

تینڈی یاددی دُھپ وچ
ادھ و ساکھی
جسے اُس درخت آں پھل لگسن
نکے نکلے گلابی پھل

شفطال وِچ ونڈی حیاتی

پوہ مانہہ دی جوانی وِچ
ہسدا کھیڈا سورج
تانہہ چھوہن دی پہلی خاہش داناں اہتیا
اُس دیاں دھپتاں
تینڈی نزل کھل اُتے
اُردے پانی نال
چن دی تانگھ وِچ اُنیاں گئیاں ہن

پرہن جد
شفطال تے ماڈگیاں وِچ
ونڈی حیاتی
لکھن جوگ وی نہیں رہی

تینڈے چھت اُتے کھڑیا
ایہہ سورج
ساڈیاں اندراں وچ اُگھڑدے
کسے توں عشق دی
سانی وی نہیں اے

ایہہ تاں ساڈے دکھ ہون داسدا اے
جیہدے نال ساڈا دن نہیں چڑھدا
ساڈے ویڑھے رات ہوندی اے

کھٹکھر

تاں و تاج
اس گھر دیاں اناں وچوں
مینڈے تھکے ہوئے ساہ لہ
تے مینڈے سینے اُتے پھوک
جے سالان توں کھڑے پھل پھاہے لگن

اس گھر دیاں کندھاں اُتوں
مینڈے مُنڈ پے دیاں
کیاں خاباں دا پلستر پیٹ
جے اناں وچوں
ڈھوکاں دی زہری کھٹکھرازا دہو وے

تاں وَت اَج
اِس گلی وَج وَجائے
ہاسیاں دا حساب کر کے
اساڈے پہلے عشق دے اخیر لے بنجوواں دی
ادھ کیتی گنتی پوری کر

نی ویاہیاں اکھاں آلیے!
اس گھر دے بڈھڑے بوہے اُتے
حالاں تائیں کھیڈ دی
مینڈیاں کنبدیاں ہتھاں دی
پوٹری وَاَج
مانہہ پرتا کے شہر چھڈیں!

انج توں بعد

جس ویلے
تینڈیاں ہتھیاں وچوں ڈدی خستبو
تے مینڈیاں اکھاں وچوں
اڈدے بول
پک نہ ہو سکین
تاں سمجھیں
وچھڑن دی گھڑی اپڑ پئی اے
تے ایہہ شام
اُس سے دی پوڑی اے

انج توں بعد
گھاہنوں چمدے

تینڈیاں پیراں نوں تک کے
کسے دل وچ ساڑ نہیں اُٹھنے
تے دسمبر دی اُداسی وچ
بھائیں توں نیلے رنگ دی لوئی
تے سنگتری رنگ دی گرتی پا کے
سارے شہر وچ پھردی رہویں
کسے جھلا نہیں ہونا!

ہک چمنی

بہوں چپ کپتے لوکاں دے شہر وچ
ہک چمنی بولدی اے
سج ہوئے مینہہ دی سیکل وچ جاگدی
ہک چمنی

جس وچوں نکلدا دھوں
کو ویلے ویلے دی دوہرگی روٹی دی
غیر حاضری دی حاضری لواؤندا اے

تے ڈیلن دے فارم ہل روڈ تے
ٹریا ویندا ہک پرچھاواں
چچھاں مڑ کے وی نہیں ویہندا!

عبداللہ جاگ گیا اے

تن گھنٹے ہو گئے نیں
مینڈے کن
پولے پولے نکلیاں پیراں دے
اسمانی گاوناں نوں اڈیکدے
بوہا بن گئے نیں

اتوار دین اے
تے بند کمرے اندر کھلری چپ
پک آواز نال
بس پھل بن آلی اے

ہئے بوہا کھڑکی

پاپا

پاپا

اچن چیت من دی تاکی کھلسی

انگ انگ اندرواواں وگسن

سُتے پانی اٹھ کے ٹر پوسن

تے میں بوہا کھول

اپنے پتر دیاں کھلیاں ہتھاں وچ

مڑتوں جم پوساں!

بس ایہو سکھ اے

بس ایہو سکھ اے
جسے ساری دیہاڑ دیاں ٹٹیاں اکھال
دفتروں نکلدیاں
اپن چیت
کارسیٹ تے پیا
اپنے نکلے پتر دا کھڈونا تک کے
راضی ہوونجن

بس ایہو سکھ اے
جسے مائی بھاگی دے تندورتوں
سج لتھی روٹیاں دی خشبو آون لگ پوے
جدوں دیاں سنگھ کالج دے

ساہمنے آلے ڈھا بے توں
راتیں بارہ وجے دُدھ پتی دا کپ لہ پوے
جسلے لانس گارڈن دے نکلے گیٹ داتالا
راتیں کھلا رہ ورتے

بس ایہو سکھ اے
جسلے سرگودھے دے کچھری روڈ تے
ہاڑ جیٹھ دیاں شاماں ورتج
کیتے گئے ترکاء دی سنگندھ
اُتھائیں اپڑ پوے
جتھے جتھے میں ہوواں
بس ایہوں سکھ اے!

مانگویں چوگ دا زہر

ایس دھرتی وچ ہتھیں دب چھڈے
اساں ماواں دے اتھرو
بھیناں دیاں ونگاں
یاراں دیاں بوسکیاں
تے پیواں دے سر

وَت اساں اُس بھوئیں اُتے کھلے چھڈ دتے
اکھیں وسدے سُر
مانگویں ٹلر دی کٹی مٹھی چوگ ونڈی
ویریاں دا وساہ کیتا
اوتریاں دلاں دی دُعا گھڈی

اپنیاں گھراں وِچ
اساں پال پوس کے گھرو کیتے
ابدالی دے کھڑ
نادر شاہ دیاں گھوڑیاں دی لد
تے کمپنی بہادر دیاں توپاں وِچوں نکلے سپ

تے ہُن
ایہناں سپاں نال کھید دے اساڈے بال
آپے سپ بن گئے نیں!

سنھ

مینڈی تڑٹی ہوئی گرگابی وچ
پنج سوٹ ڈونگھے گھوہ دازہراے

اس زہروچ
مینڈیاں جدی کنکاں دی خشبو مر رہی اے
مینڈیاں جانگی ہتھاں وچ
اے تائیں
اوہو بیلچا تے اوہو کہی اے
جیہڑی مینڈی اپنی زمیں تے لگی
سنھ وچوں
کولہ کدھن لئی
مینڈے پیودے ہتھ پھرائی گئی ہائی

اس کالے گھوہ وِچ

اسمان نہیں ہوندا

تے ندای اتھے سویر

سورج نال ہوندی اے

دیونہہ اتھے

کالے رنگ دی بالٹی وچوں چڑھدا اے

تے لوڈ رٹرکاں دیاں ٹائراں وِچ جالہندا اے

اس گھوہ وِچ

واواں دے مونہہ تے شاپر چڑھے نیں!

ایہہ بورمینڈی بھوئیں تے نہیں

مینڈے سینے وِچ ہو یا اے

تے ہرودھدا انج

تے اگانہہ ٹردی ہر کندھ

مانہہ وِلی ویندی اے

تے ہن

میں آپ پک سنھ واں

حق سرکار ضبط!

اوپنے آکھیا

تُسّاں سن سنتالی دا اُجاڑا نہیں ویکھیا
مارشل لاء دے لتر وی نہیں کھا دے
تُسّا نہہ کیہ پتہ
اوکھائیاں کیہ ہوندیاں ہن

ماراں کھان آلیاں دے مہاندرے کنج دے ہوندے ون
ماواں دیاں چٹیاں تے پیواں دیاں داڑھیاں
کیویں دھروکیاں ویندیاں ہن

تُسّا نہہ کیہ پتہ؟
مارشل لاء دیاں لتراں نال
چم لتھدی اے کہ جوی رہندی اے

اُجاڑیاں وِچ
کس دارب ڈاھڈا تے کینڈا لسا تھی ویندا اے
تے کیہڑے ویلے
کس دی ماں دی دُعا قبول
تے کینڈی رڈ ہو ویندی اے!
تسا نہہ کیہ پتہ؟

رانی دی جرنیلی ننگی لیٹی اے

ایس او پرے شہر دی مٹی وِچوں
سج کپتے مُوتر دی بواؤندی اے
تتی دوپہر دے ساڑ وِچ بھکھدی
پرائس شہر دی 'پاکی' وِچ
بھورا فرق نہیں پندا

وڈیاں گیٹاں اگے کھلوتے سنتری
ساویاں نمبر پلیٹاں آلیاں کاراں وِچ
ڈکار مریندے گدڑ
اساڈے اُتے تھلکیندے ہن

رانی دی جرنیلی ننگی لیٹی اے

تے اَسّیں ساللاں توں
اوہناں دیاں چٹیاں شلواراں دیاں
سوڑیاں نیفیاں وِچ
ساوے رنگ دے ناڑے پائی
بوہیوں باہر کھلوتے
پتہ نہیں کیہڑی اڈیک وِچ آں؟

نتی ریت عرب دی

(سعودیہ بھٹے پنجابی کامیاں دے ناں)

پیلے رنگ دی سُتھن پاویں
رتے رنگ دا چولا

وینی دے ویچ ونگاں پا کے
کھل کھلا کے ہسین
والاں نوں لشکا کے کڑیے
سدھی سیٹ کڈھیں

میوے پا کے سوجی آلا
حلوہ چلھے رکھیں
آپے چاء دا کوپ بنا کے

اپنے اگے رکھیں

ہولی ہولی ڈیگر ہوئی تاں
بُہا بھینچ کے نسین
اپنے تے سینے گھٹ کے
بالاں دامونہہ چمیں

کعبے دے ول اکھاں کر کے
روچھوڑیں دو اتھرو
میں عرباں دی ریتاں چوں
کل ونج کے لہ گھنساں

پیل بھومیں نال گلاں

(پنج پائیاں دی ویل)

تینڈا بڈھڑا ماس کچیدا

تنگت ازلاں دی

تینڈی گھوٹڈی روز کھولیندی

بوہے سورج دے

تینڈی اکھ جنگلاں دی بوٹی

ساڈے دل رنگے

تینڈی واء ساڈا سرناواں

ساڈے سر بجے

تینڈی کنکاں روٹی ہونیاں

ساڈے چلھے تے

تینڈے پانی نور کھلا رے
نانک بُلھے تے

تینڈی بھیداں گھر نہیں آئیاں
شاماں ہوئیاں نیں
تینڈے خالی رہ گئے بھانڈے
مجھاں روئیاں نیں

تینڈے بیلے کڈے کانے
ہوئے گھاہ وڈے
تینڈے ویڑھے پھلوس وانجھے
درداں دل گڈے

تینڈا ودھدا رہوے چانن
اسیں مک گئے آں
تینڈی وگدی رہوے راوی
اسیں سک گئے آں

وت کون گڈیسی کنکاں
کیہڑا رنگ رنگے
وت کون مہڑ جمسی
چیویں توں بٹے!

ساہ سورج دی ٹکی

مک جانا اے پینڈا
تھک جانے نیں پیر
ڈھل پینا اے سورج جیہڑا
میں تھالی وچ پا کے
تینڈے بو ہے اگے دھریا

رُس جانی اے
اکھاں دے وچ کھڑدی شام دُعا
ٹُپینی اے
کندھاں اُتے
اٹاں بچھی پیر

سُک جانے نیں بوہے اندر
چیتا تاکی لگ کے
بُڈ جانے نیں سینے اندر
جناں آ لے شہر

اُڈ جانے نیں ہتھاں وچوں
برکت آ لے دن
دُھپ جانے نیں
سرٹکاں اُتے
نت بھیناں دے ویر
مٹ جانی اے سینے کھچی
ساہواں نال لکیر!

بھردے شہردی نگر اُتے

بھردے شہردی نگر اُتے
بندہ بندے کھاویندا اے
سوچاں اندر لگی اُلی
کیڑے جم نہیں تھکدی

بھردے شہردی نگر اُتے
بلب دُعا نہیں دیندے
بھری بھرائیاں اکھاں چک کے
دفتر سانوں لے جاندے نیں
دُھپ دیہاڑ گزارن

پیر پرانے ہو جاندے نیں

گلی وی ماں نہیں ہوندی
شہر مسافر کر دیندے نیں
شام گراں نہیں ہوندی

کوڑے شہر دی گبھن سکتی

ہولی ہولی پانی مئے
خالی گھر گھڑونجی
کھوہاں وانگر سینے سئکے
پٹھی ہوئی منجی

کوڑے شہر دی گبھن سکتی
نت کتورے جے
چیکاں اٹھے لہے

کوسیاں دُدهاں دی سونہہ

میںوں مُودھے ہوئے بھانڈیاں دی سونہہ
اُدھارے دیاں لکڑاں نال
نہ چلھے وِچ اگ بلدی
نہ مٹھا مٹھا دُھوں دُھکھدا
نہ تاریاں دی جنج چڑھدی

میںوں ہتھی گنھے آٹیاں دی سونہہ
و پاریاں دی چاء پی کے
نہ کنکاں تے چن چڑھدے
نہ پانیاں دی اکھ سکدی
نہ بوہے وِچ چسپ مردے

میںوں ٹٹ گئیاں یاریاں دی سونہ
جے دلاں اُتے دھوڑ کھلے
نہ ویرھیاں چ پھل کھڑ دے
نہ کتو واں چ رس ٹردا
نہ جھنگ وچ دل ملدے

سرٹکاں اُتے ککڑ جم گئے نیں

تھکی ٹٹی رات
چُپ چُپیتی وگدی
سرٹکاں دی لُک
گڈی نوں تِلکائی پھر دی
تے سیالا ہڈیاں نوں

اوہ اپنا جڈی گھر لبھن آیا سی
پِل لہہ کے
بیکری دے نال آلی گلی وِچ
بجے پاسے
تیجے نمبر تے
چٹے رنگ دا گیٹ

ٹھڈی تِخ ہوا اے
سرٹکاں اُتے ککڑ جے پئے نیں
گھیرٹ نیں شہر لہورا نھا کر دتا اے

رات بے پروا ہوئی اے
اوہدے تے ایس گلی وِچ
ورہیاں دی وِتھا اے

تے بیکری دے نال آلی گلی وِچ
بجے پاسے
تیجے نمبر تے
چھٹے رنگ دے گیٹ آلا
جیہڑا کدی گھرسی
ہُن بروددی دُکان اے

مانہہ تینڈے روون اتھے سُنیدے کوئی نہیں پئے

میں دُور آں

بہوں دُور

مانہہ تینڈے روون

اتھے سُنیدے کوئی نہیں پئے

مینڈی مزدور وینی اُتے تہھی

داتا صاحب مارے گئے مسکیناں دی گھڑی

دفتر مگن دا اعلان نہیں کر سکی

پر مینڈے پتر

ہر شام مینوں اُڈیک سکدے نیں

مینڈے گڑھی شاہو دیاں دناں دیا رارا!
میں جانداں واں
تینڈیاں گلایاں وچ
ٹردیاں جنازیاں
مینڈیاں موڈھیاں دی لوڑ نہیں
میں تینڈیاں دکھاں دا بھاہی وال کوئی نہ

پراج مینڈے گھر پے
داتا صاحب توں گھدے چٹے مکھانے
رتے ہو گئے نی!

(پک جولائی 2010)

ایہہ اوہ تھاں تاں نہیں!

ایہہ ٹُردا ٹُردا
میں کتھے اُپڑ گیا واں

گلیاں واہ دتیاں گئیاں نہیں
ویڑھیاں ویچ سلفر دیاں سنھاں لگیاں نہیں
گھراں وچوں وگدا لہوتک کے رُکدا کوئی نہیں

ماواں دیاں کچھڑاں خالی
تے بھیناں دیاں چنیاں لیراں
درخت فاسفورس
تے بندے پوٹاشیم دے

مستیتاں وچوں نکلدا بال بیرنگ
سینے چھلی جا رہیا اے
کھیتاں وچ برودا گیا پیا اے
تے مالک ہتھ پین تے لگے نین

شہر دا شہر قاتل!

نُطبہ مُک گیا اے
تے گندیاں والاں آ لے
ٹُپے نین
اوہناں سکولاں ول
جتھوں پھلاں
تے جا نکاں دی خشبو آ رہی اے

(چودہ دسمبر 2014)

توں وی ویرٹھے آ

ساوے ساوے گھاہ وے سجنا
ساوے ساوے گھاہ
نیلے نیلے پانی اُپے
وگن بے پرواہ وے سجنا
وگن بے پرواہ

اُچے جھکے راہ وے سجنا
اُچے جھکے راہ
چٹا چٹا چان تینڈا
لاوے اندر بھاء وے سجنا
لاوے اندر بھاء

لے لے ساہ وے بچنا
لے لے ساہ
پھلاں بھریاں رتتاں آئیاں
توں وی ویڑھے آوے بچنا
توں وی ویڑھے آ

پنجاب

باگاں اندر
پھلاں لیکے
جھکھڑاپنے ہانی
مٹی مٹی پانی

اکھڑا کھڑ کھیدی جاؤن
گھٹو گھٹی بال
شہراں دے وچ گدڑ جمن
بُو ہے بُو ہے کال

ہتھو ہتھیں لگن لگی
بولی جائیاں دی

زور و زوری کھیڈن لگے
کھیڈ پرائیاں دی

ہولی ہولی مکن لگے
گیڑے سا ہواں دے
راتو راتیں بڈھا کر گئے
دُکھ دریاواں دے

بریڈ فورڈ دی ہک شام

شام پئی تاں
کیفے اندر لٹھے تینڈے ہا سے
سدھراں سنگ دلا سے

شام پئی تاں
دلیسی چاء دی چپیک آئی
یاری نوں رنگ لگے
ہتھ چنبیلی وگے

شام پئی تاں
تینڈے دکھ دا چانن آیا
جھولی پاسنوا یا

اکھ پردہسی ہوئی
نانہہ ہسی نانہہ روئی

چچھلا پہر پروہنا

چچھلا پہروی پھل اے
وصلان اندر کھڑیا
جیہڑا جاگے جسمان نوں
کستوری ونڈے
پُھہ ہاسے دی پُوری ونڈے

چچھلا پہر ہوا اے
جیہڑی ہسڑی روحاں اُتے
سکھ دریا دا بو ہا کھولے
دُور گئیاں نوں موڑے

چچھلا پہر دُعا اے

جیہڑی شیخ فرید نے اپنے
پنج بالاں نوں دتی

جس نے پانی مٹھے کیے
فصلاں نوں رنگ لایا
جیہڑی کنبدیاں ہوٹھاں اُتے
متران ناویں لگی
کاگوں ہوئی بگی

بس نہیں اوندی!

ڈبلن بس دے سٹاپ نمبر 1530 تے
اج کافی دا بھریا کپ پیا اے
ٹھڈا ٹھار

موئے بندے دیاں کھلیاں اکھیاں وانگ اڈیکدا
جتھے توں ساری ساری دیہاڑ کھلوندا سیں
ہتھ اپنی کالی جیکٹ دیاں جیباں وچ پائی
اپنی پولی جیہی مسکان
تے پورے گواچے من نال
اوتھے اج کوئی
پیلیاں پھلاں دا گلدستہ رکھ گیا ای

اج وی کالے شاہ اسمانوں
انھے واہ مینہ پیا وسدا ای

میلکم کریگ
مینڈیا ویرا!
تاں کسے نہیں دسیا اہیا
وئی ازلی اڈیک
وچ لہڑیا بندہ
بھائیں ساری ساری دیہاڑ
بس سٹاپاں تے کھلوتا رہوے
اوہدے آلی بس
کدی نہیں اوندی

سینہ نرت عراق

دل ڈیوے دا خالی کرے تیل
ہچھے پچھے ہو کے لایے
رات دی کچی روٹی
بھاڑا کرے دن

اپنی کھل دا باندر گھن کے
میلے میلے جائے
سدھراں نوں دفنائے

ٹی وی نوں لکھ سجدے دیے
چنگے ہوون بھاگ
اکھاں ہیر و شیمہ ہوون
سینہ نرت عراق

اچن چیت

اوس شام
اچن چیت
اسمانی ہو گئیاں سن
اوس دیاں اکھیاں
دُور دراڈیاں
ان جان

دُھل پئے سن
دُدھ بھرے بھانڈے
چٹیاں ہو گئیاں سن گلیاں
تے کال پے گئیاں
جانواوازاں دا

روگی ہو گئے سن
اسماناں اُتے بھوندے کبوتر

مینہ وس پیاسی
چٹیاں پھلاں دا
ڈُلھے دُدھناں بھریاں
چٹیاں گلیاں اُتے
رات ہنیر کرن واسطے!

پہلا پھل

تینڈے ہا سے نال
مینڈے کمرے وچ
پہلا پھل کھڑیا
نکے میز اُتے پئی
خالی رات دے گلاس وچ

کندھاں مُسکیاں
کتاباں وچ لکئی دھوڑ
اسماناں ول اُڑ پئی

تے میں بیگرا توں اہہ
تینڈے پنڈے وچوں راہ لہن لگ پیا

اوہناں اسماناں دا
جیہناں اُتے
میںڈی چھاتی وِچ ورہیاں توں ڈٹے
چٹے کبوتران نے اُڈاری مارنی اے

شمسِ پینی لئی

1953 وچ سکولوں گھدی

اڈھی چھٹی

تیہہ اگست 2013 تائیں وی

اڈھی ای رہی

موسبان دی اوہ اٹھی سڑک

جھے توں اپنا نکا بھرا لبھدا لبھدا

اج آپے گواچ گیاں ویں

اے وی بے پرواہی نال لہڑی اے

پر بلاخی دی مٹی تانہہ بھلی کوئی نہیوں

تے تانہہ برا حمز

تے نانہہ ای او پانپہر
جیہڑا 1868 توں
تینڈی ماؤ دیاں کتتاں وچ لگا تارگانی جارہیا اے:
کدی نانہہ جاگن دی سونہہ چاکے سٹیا
سُتارہو!
چٹیاں چادر اُتے
چٹیاں خاباں نال بھریا
مکت!

مینڈیے دھئیے!

مینڈیے دھئیے!

اپنے چاچے توں ہزاراں میل دور

ریتلیاں تھلاں وچ

کیہڑے پھل لاؤن ٹرگئی ایں

ایہناں رتاں وچ تاں

کھڑے دل دی گملا ویندے نی

اپنے پیو دیئے کھو پک رائیے

اچے تاں توں

ساڈیاں دکھدیاں اکھیاں دی

اپنیاں ہاسیاں نال گور کرنی ایہی

سانوں چاواں بنا بنایا و نیاں ساں نی

اپنی ماں دی چٹی وِچ
چھپن چھپائی کھینڈن داویلا تاں نہیں سی ہو یا اے!

مینڈیا بچیا!

ساڈے بڈھپے دے کنبدے ساہ
جسے تینڈیاں ہتھاں دی کھوٹڈی منکسن
تاں اسیں انا نہہ کے اکھسا نہہ!

تینڈے دیس وِچ

تینڈیاں ہتھاں دے لگے رکھاں اُتے
جسے پھل آویسن
تاں او ہناں کول کھلو کے
اساں روونا کوئی نہیوں!

چترا سنگھ دے ناں

(اوبدے موئے پتر دا فوٹو ویکھ کے)

میں اج

آپ اپنی ماں آں

تینڈیاں نکلیاں ہتھاں وچ کھیڈی

تے تینڈیاں سُرلیاں اکھاں وچ پٹے گاؤندی

ویکھ!

میںڈی گھٹ کے ماری ہوئی چھمی ول تک

ایس کتاک سے وچ گدھی

ایس پتر کھانی مٹی وچوں

تینڈے وچھٹرن داڈر

مانہہ سپاں وانگر پیا شوکدا ای

تینڈے دُدھ پیندے
ہنگھاردے
تے اکھاں ٹوٹ کے سوندے دے پُھ وی
مینڈا ڈر نہیں پُپو لہیندی

وے مینڈی اوتری نکھتری دیا کھو ہک پُترا
مانہہ وچھوڑے دی سکی مٹی آرنہ بھوریں
مینڈے چٹے ہوندیاں والاں وچ
گنڈھاں نانہہ پائیں

رب دا واسطہ ای
زورے وڑا!
ایس فوٹو وچوں باہرنہ ونج
اپنے ایہہ پو لے پو لے ہتھ
مینڈی کنڈیالی جھول وچ رہن دے

مینڈی ماں بن کے
مینڈا سر کچی رکھ!

پہراں آلاباغ

مینڈیے لئیے مائے!
تینڈے مر نال
اوگنڈھ ٹٹ گئی اے
جیہڑی ونڈیاں ساہواں نوں بھٹی رکھدی اہی

تے ہن اساڈیاں اکھاں وچ وسدا

وٹالہ

گرد اسپور

تے پہراں آلاباغ
کرشن نگر نال آکے جونا کوئی نہیوں

اپنے گھر دھراؤ دے نت وین کریندیے مائے!

جس وطنی مٹی وِج
توں اپنیاں سکّیاں دیاں لاشاں چھڈ آئی سیں
اُتھے گئے آٹے دی ترای وِج
اج سویرتوں
چوچے پنجاں مار کے نسدے کوئی نہیں پئے

تینڈیاں اُجڑیاں ویڑھیاں وِج
اُجاڑے دی چُپ کھلری اے

تینڈے بڈھڑے میاں جی دی کھونڈی
گواچ گئی اے
تے لہورول کھلدا بوہا
بند ہو گیا اے

مینڈے تھکے ہوئے ساہواں وِج ستیے ماے!
اللہ بلی!
پیراں آلے باغ دا اوہ ویڑھا
جیہڑا اتھے آن کے کدی نہیں وسیا

متاں عرشاں اُتے اپڑ کے
وس پوی!

(سعیدہ بیگم کان: ویہہ فروری 2016)

عطا محمد غلام محمدؑ دے دا

مہنڈے چیتے وچ

اوہدا مہاندراسیان جوگا کوئی نہیں

زرا ہک پرچھاواں جیہااے

دو بہوں پُرانیاں مورتاں:

جیٹھدا مہیندااے

وڈے کمرے وچ باری نال نواڑدا پلنگ پیااے

تے میں

با بے دے سینے اُتے کھیڈدا پیاواں

بابا مانہہ اپنیاں لتاں دی پڑساگی اُتے چائی

ہسدا پیااے

اوہدیاں مسمہ لگیاں مچھاں پیٹھ

پھل پے کھڑدے وں

اچن چیت

مینڈے تہہ اوہدے سینے اُتے واہے
ہک سبسہ بھرے کھپے اُتے
رُک ویندے ہن
میں ڈرکے چچھداواں
'ایہہ کیہ وے بابا؟'
'بابا! ایہہ کیہ وے؟'

میاں آلی بٹھی اُتے ٹرک کھلوتا اے
ٹرک وچ پک مٹی پئی اے
مٹی اُتے کھلری چادر
تے پدھراڑ دیاں گلپاں وچ
بھوندی اوواز:

ہولی ہولی وسدے مینہہ دی
ترکھے ترکھے ٹردیاں پیراں دی
لوہے دا پُرانا بکسہ کھلن دی
ٹرک اُتوں ہننے ہننے لاہی گئی مٹی دی

شمی آہدی اے

مینڈیاویرا

بابا مر گیا ای!

اج دی شام وی

اج دی شام وی کل وانگراوس ناویں لگی
جس دی یاد نے کیتا مینوں گلیاں وچ پُرانا
نت پر دیسی ٹھانہ

اج دی شام وی کل وانگراوس ناویں لگی
جس دے بلدے سورج دی میں روز کہانی کیتی
جس دے درد کبوتر چم چم آسماناں ول گھلے
جس دی جھانجھر پیریں بدھی
چچی پائے چھلے

اج دی شام وی کل وانگراوس ناویں لگی

سچ نانک شیخ فرید

اسیں شیخ فرید دے بالڑے
سانوں باہو پیر شفا
اسیں بلھے شاہ دی عاشقی
سانوں مادھولال دُعا

سانوں سچل بخشی تازگی
سانوں بھرویں دتے ساہ
ساڈے سینے باگ بچھوے
ساڈے کھلھے دُلھے راہ

سانوں وارث گاؤن دسیا
سانوں حافظ عشق دوا

سانوں پیلونا برنا بری
ساڈا ڈلا ڈلا ساہ

سانوں ستلج پار پریت وی
سانوں مندر عشق مسیت
ساڈے پکو ورگے آنکڑے
ساڈی از لوں لئی ریت

شالا وڈھے سانجھ سلامتی
شالا جیوے نانک پیر
شالا وٹے دیس پنجاب جی
شالا وسندی رہوے ہیر